

СТАНОВИЩЕ

От: **проф. Татяна Иванова Влайкова, д.б.**
Катедра Медицинска химия и биохимия,
Медицински факултет, Тракийски Университет, Стара Загора
Научна специалност: „Биохимия“, професионално направление: 4.3.
Биологически науки.
тел: 0888002438, e.mail: tatyana.vlaykova@trakia-uni.bg

Относно: конкурс за **Професор** по научна специалност в област на висшето образование 4. Природни науки, математика, и информатика, професионално направление 4.3. Биологически науки, и научна специалност „Биохимия”

1. Информация за конкурса

Конкурсът, обявен за нуждите на Катедра „Биохимия, молекулна медицина и нутригеномика”, Факултет по фармация, Медицински университет „Проф. Д-р Параскев Стоянов”, Варна е обнародван в Държавен вестник, бр. 59 от 26.07.2022 г

Участвам в състава на научното жури по конкурса съгласно Заповед № Р-109-359/21.092022 на Ректора на Медицински университет „Проф. Д-р Параскев Стоянов”, Варна.

2. Кратка информация за кандидатите в конкурса

Единствен кандидат в конкурса е доц. **Йоана Димитрова Киселова-Кънева, дб.** Документите на кандидата са добре организирани и подредени и са в пълно съответствие с изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България и на Правилника за развитие на академичния състав в МУ „Проф. д-р П. Стоянов” – Варна.

Доц. Йоана Киселова е получила ОКС «магистър» по «Биология», с допълнителна квалификация «Генетика и клетъчна биология» в Пловдивски университет «Паисий Хилендарски», а през 2009 след успешно положен държавен изпит в МУ-София придобива специалност «Биохимия» в системата на МНЗ. През периода 2004-2006 е редовен докторант, а след това до 2011 докторант на самостоятелна подготовка и през 2011 защитава докторантски труд на тема «Проучване на антиоксидантната активност на български лечебни растения» и придобива ОНС «Доктор» по научна специалност «Биохимия».

Доц. Йоана Киселова работи 4 години като научен сътрудник III степен в Институт по Генетика на БАН, а от 2006 г. професионалното развитие на Йоана Киселова се реализира в Катедрата по «Биохимия, молекулна медицина и нутригеномика» на ФФ, МУ-Варна. От 2006 тя е асистент, от 2009 старши, от 2011 – главен асистент, а от 2013 досега тя е доцент по биохимия в същата катедра. Според справка от Отдел «Човешки ресурси» на МУ-Варна, доц. Киселова има над 19 години и 8 месеца трудов стаж по специалността.

Доц. Киселова изпълнява редица административни и експертни дейности: от 2016 е Ръководител на Катедрата по „Биохимия, молекулярна медицина и нутригеномика“, а от 2017 е ръководител на Направление „Хранене и качество на живот“ и Ръководител на научна група „Нутригеномика и персонализирано хранене“ към Направление „Хранене и качество на живот“ при Научно-изследователски институт на МУ-Варна.

3. Изпълнение на изискванията за заемане на академичната длъжност

В настоящия конкурс, доц. Киселова се представя според приложената към Академична справка с **30 научни труда и 4 учебни помагала**. От научните трудове, **14** са публикации в списания реферирани в WoS/Scopus и с **ИФ (общ ИФ= 45.838)**, **10** са в списания, реферирани в WoS/Scopus **без ИФ**, но с квартили, **2 са глави от монографии**, издадени от международни издателства (InTech) и **4 са публикувани в реферирани в Български научни списания**. Статиите, публикувани в списания с ИФ са по-малко от представените в Академичната справка, защото от 2018 списанието *Bulgarian Chemical Communications* не се реферира в WoS и няма ИФ – статиите са от 2018, 2019 и 2020).

В Академичната справка, коректно и в помощ на научното жури, доц. Киселова е представила и научните трудове, които покриват изискванията за ОНС «доктор» и АД «доцент», които не се припокриват с тези за настоящия конкурс и които няма да бъдат обект на анализ.

Към документите, доц. Киселова е включила допълнително списък с участията ѝ на научни форуми след избора ѝ за «доцент», от които 42 са на международни научни форуми и 4 на локални и/или университетски научни форуми.

При справка в Scopus, профилът на доц. Киселова се свързва с над 320 цитирания и с индекс на цитируемост **6 (h-index, по SCOPUS)**.

Представената Академична справка за изпълнение на минималните национални изисквания, показва, че доц. Киселова покрива и дори по много от показатели надвишава изискваните точки (Г, Д, Е):

Група от показатели	Показател	Брой точки-изисквани точки	доц. Диян Георгиев
А	1. Дисертационен труд за ОНС „доктор“	50	50
В	4. Хабилатационен труд – научни публикации в издания, които са реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация (Web of Science и Scopus)	100	Общ брой =101 2 x 25(Q1) = 50 1 x 15(Q3) = 15 3 x Q4 = 36
Г		200	317
	7. Научна публикации в WoS/Scopus		Общо 287 3 x 25 (Q1) = 75 1 x 20 (Q2) = 20 8 x 15 (Q3) = 120 6 x 12 (Q4) = 72

	8. Публикувана глава от колективна монография (15т)		2 x 15 = 30
Д	11. Цитирания (WoS/Scopus) (x2т)	100	86x2=172
		150	267.83
Е	13. Ръководство на защитил докторант (50/п)		2x50 = 100
	14. Участие в национален научен или образователен проект (x10т)		7x10=70
	15. Участие в международен научен или образователен проект (x20т)		1x20=20
	16. Ръководство на национален научен или образователен проект (x20т)		2x20=40
	18. Привлечени средства по проекти, ръководени от кандидата (1т/5000)		120000/5000=24
	19. Публикуван университетски учебник (40/п)		
	20. Публикувано университетско учебно пособие (20/п)	4 учебни помагала	2 x (20/5) = 8 1 x (20/6) = 3.33 1 x (20/8) = 2.5 Общо = 13.83

4. Оценка на учебно-преподавателската дейност на кандидата

Както бе спомената в началото, доц. Киселова започва своята академична и преподавателска дейност през 2006 г, когато е избрана с конкурс за асистент по биохимия в Катедра „Биохимия, молекулярна медицина и нутригеномика“ на ФФ, МУ-Варна. Според справката от Отдел «Човешки ресурси» на МУ-Варна, преподавателският стаж на доц. Киселова е около 16 години (15 години и 10 месеца). Доц. Йоана Киселова е въввлечена много активно в учебния процес на студенти от почти всички специалности в МУ-Варна. Тя провежда лекции, семинари и упажнения по задължителната дисциплина „Биохимия“ на студенти от специалостите „Медицина“ (българско и английско обучение), „Дентална медицина“ (българско и английско обучение), „Фармация“ (българско обучение); лекции на задължителната дисциплина „Биохимия и патобиохимия“ за „Медицински лаборанти“; лекции по „Трансфер на технологии и иновации във фармацията“ и лекции по 3 СИД, като едната е на български и на английски език.

За оптимизиране на учебния процес, доц. Киселова участва в съавторство при разработването и актуализирането на 4 учебни помагала, две на български и две на английски език, издадени през последните 2 години (2020-2021).

В допълнение към непосредствената аудиторна учебна заетост, доц. Киселова има ангажименти със специализанти и докторанти по биохимия. Тя е научен ръководител на двама успешно защитили докторанти на самостоятелна

подготовка: Неше Ферахова Назифова- Тасинова (2015) и Миглена Николаева Тодорова (2019).

5. Кратка характеристика на представените научни трудове/публикации

В своята изследователска работа, доц. Киселова продължава и задълбочава основното направление, разработвано от много години в Катедрата по Биохимия на МУ-Варна, насочено към проучване на фитохимичния състав и биологичната активност на български лечебни растения като потенциален ресурс за нутрацевтиката и проучване генетичната основа на индивидуалната чувствителност при хората към храни и хранителни съставки и за изявата на затлъстяване, метаболитен синдром и други социалнозначими мултифакторни заболявания. Но интересите на доц. Киселова се насочват и в други направления, което дава основание научните разработки, публикационната активност и приносите от тях да бъдат обобщени в следните три насоки:

1) Биологична активност, състав, метаболизъм и безопасност на природни суровини, хранителни добавки и синтетични молекули (В4.1, В4.2, В4.3, В4.4, В4.5, В4.6, Г7.1, Г7.2, Г7.3, Г8.1, Г8.2);

2) Изследване на молекулни маркери в търсене на нови диагностични и прогностични подходи (Г7.4, Г7.5, Г7.6, Г7.7, Г7.8, Г7.8, Г7.10, Г7, Г7.11, Г7.12, Г7.13, Г7.14, Г7.15, Г7.16, Г7.17);

3) Разработване и адаптиране на нови препаративни и аналитични методи (В4.3, Г7.18).

Изследванията в тези направления са провеждани с финансовата подкрепа на около 20 НИП, в които доц. Киселова участва като ръководител или експертен в работните колективи. Тя е ръководител на един текущ проект, финансиран от Фонд „Научни изследвания“, МОН, ръководител на други 3, финансирани от МУ-Варна; член е на екипа на 1 международен по 7РП, на 5 проекта, финансирани от ФНИ, МОН (един преди АД „доцент“) и 7 от МУ-Варна.

6. Синтезирана оценка на основните научни и научно-приложни приноси на кандидата

Съществена част от представените в конкурса публикации, включват резултатите от изследванията на лечебното растение бязак (*Sambucus ebulus L.*). Публикациите, включващи тези изследвания са включени в показател В4 и имат стойност на хабилитационен труд. Резултатите на тези изследвания водят до редица оригинални приноси като детайлното охарактеризиране на фитохимичния състав на екстракти от плодовете на бязака, като голяма част от установените съединения се идентифицирани за първи път, а за останалите съединения резултатите имат потвърдителен характер. Изследванията на генната експресия на конкретни избрани гени в макрофагиални клетъчни култури водят и до друга група резултати и приноси с оригинален научно-теоретичен и научно-приложен характер, които допринасят за изясняване механизмите на действие на екстракти от плодовете на бязак върху процеси като оксидативен стрес и възпаление. Тези резултати доказват техните антиоксидантни, цитопротективни и антивъзпалителни ефекти и дават рационална основа за въвеждането на тази суровина за производство на функционални храни, хранителни добавки, а също така и за извличане и пречистване на определени активни компоненти.

Оригинални с научно-приложен характер са резултатите от изследванията на метаболитните ефекти на сярна-съдържащи минерални води на два от изворите от Варненския басейн, с което се доказва че консумацията им подобрява редокс статуса при хора повишавайки плазмените нива на тиолови антиоксиданти.

Със значим приложен характер са резултатите от направените анализи относно цитотоксичност и видов състав на цианобактерии във водни проби, събрани по време на цъфтеж от водоеми с разнообразно предназначение, които допринасят за изясняване на значението на такива замърсявания като потенциален рисков фактор за здравето на хора и животни.

Друга част от резултатите водят до оригинални и потвърдителни приноси с научно-теоретичен и приложен характер, които имат значение за установяване на някои механизми на терапевтично действие на различни синтетични и естествени субстанции като мелатонин, хомеопатичното противовъзпалително средство Ferrum phosphoricum (FP), желязосъдържащи хранителни добавки, новосинтезирано органофосфорно съединение и други. Някои от тези изследвания са във връзка с разработване на нови терапевтични средства.

Резултатите от проведените изследвания в направление 2 „Изследване на молекулни маркери в търсене на нови диагностични и прогностични подходи“ допринасят за установяване приложимостта на някои молекулни показатели в плазма, урина и слюнка като диагностични и прогностични маркери при сърдечно-съдови заболявания (ССЗ), пиелонефрит и гингивит при деца, и затлъстяване. Приносите от изследванията на експресията на серумния матриксния Gla-протеин (MGP) в периферни мононуклеарни клетки са оригинални, а тези на серумния MGP и витамин Д статус при пациенти със сърдечно-съдови заболявания са основно потвърдителни и биха допринесли за уточняване ролята на изследваните показатели като биомаркери за риска и прогресията на ССЗ.

Интересни и оригинални са резултатите от изследванията на нивата на иРНК за IL-6, MMP-8 и GSS (глутатион синтетаза) в слюнка на деца с пиелонефрит, които дават основание тези показатели да бъдат предложени за по-обширни изследвания за потвърждаване на потенциала им като биомаркери на пиелонефрит при деца.

Резултатите от определянето на сулфатирани глюкозаминогликани при пациенти с диабет тип 2 със затлъстяване и на метформинова терапия водят до оригинални с приложен характер приноси. Определянето на профила на глюкозаминогликаните в урината може да бъде предложен като неинвазивен метод за проследяване терапията с метформин при пациенти с Д2Т.

Наред с трудовете с подчертан фундаментален и научно-приложен характер, работата на доц. Киселова е свързана и с разработване и подобряване на методи за анализ и пробоподготовка (Направление 3 „Разработване и адаптиране на нови препаративни и аналитични методи“). Резултатите от това направление водят до извеждането на приноси с приложен методологичен характер.

7. Критични бележки и препоръки

Нямам критични бележки към кандидата за АД „професор“, доц. Йоана Киселова. Документите са подготвени и организирани изрядно, което помага много при оценката им от научното жури. Единствено справка на научните

приноси бе подготвена твърде подробно, с представяне предимно на резултати и изводи, отколкото на приносите от тях.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ:

В конкурса за академична длъжност „**Професор**” в област на висшето образование 4.3. Природни науки, математика, и информатика, професионално направление 4.3. Биологически науки, и научна специалност „Биохимия, обявен за нуждите на Катедра „Биохимия, молекулна медицина и нутригеномика”, Факултет Фармация, Медицински университет „Проф. Д-р Параскев Стоянов”, Варна кандидатства **доц. Йоана Кисеова-Кънева, дб.**

Представените официални документи за учебно-преподавателската и научно-изследователска дейност на доц. Йоана Киселова показват, че тя покрива и в много от показателите значително надхвърля минималните национални изисквания и изискванията на МУ-Варна за академичната длъжност „професор“. Безспорно доц. Киселова е доказан специалист и уважаван преподавател с богат преподавателски опит и с ясно очертан научен профил. Научните ѝ изследвания са фокусирани върху актуални проблеми и са с високи наукометрични показатели и цитируемост, което доказва тяхната значимост.

Доказателствата от представените документи по процедурата, както и моите лични впечатления за доц. Киселова като един много способен, целенасочен, последователен и прецизен млад учен, който всеотдайно и безкористно споделя своя опит и знания както със своите колеги, така и със студентите, които обучава, ми дават пълно основание да заключа, че тя безспорно заслужава да получи академичната длъжност „професор“.

Имайки предвид всичко изтъкнато по-горе по отношение на преподавателската активност, наукометрични показатели, научни приноси, и лични качества на доц. Йоана Киселова, както и вземайки предвид изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България и на Правилника за развитие на академичния състав в МУ „Проф. д-р П. Стоянов” - Варна за придобиване на академичната длъжност „ПРОФЕСОР”, **напълно убедено** давам своето **положително становище**. В качеството си на член на Научното жури по обявения конкурс за академична длъжност „ПРОФЕСОР” по научна специалност „Биохимия, препоръчвам на уважаемите членове на Научния съвет и Академичният съвет на МУ-Варна да гласуват положително за присъждането ѝ на **доц. Йоана Димитрова Киселова-Кънева, дб.**

05.12.2022, Стара Загора

Член на научно жури:
/проф. Татяна Влайкова, дб/